ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ՄԻԱՅՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул. № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱ 1912 Թ. ՀԱՄԱՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, 11 ամսվանը 9 րուբ., 10 ամսվանը 9 ր., 9 ամսվանը 8 ր., 8 ամսվանը 7 ր., 7 և 6 ամսվանը 6 ր., 5 ամսվանը 5 ր., 4 ամսվանը 4 ր., 3 ամսվանը 3 ր., 2 ամսվանը 2 ր., 1 ամսվանը 85 կ. և 15 կ. պատէ ծախսը։

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլար. Եւրոպայի բաժանորդները 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները 120 ղրուշ։

Հասցէները փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն, և միևնոյն ժամանակ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կացնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԶԳՐԱՇԷՆԻ Ս. ԱՒԵՏԵԱՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԾԽԱԿԱՆ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն նոյն եկեղեցու ծխականների, որ իր դպրոցների բարերար հանգուցեալ

Աղեքսանդր Մանթաշեանց ԱՆԱՆԵԱՆԻ

մահվան 7-րդ տարելիցի օրը՝ այն է կիրակի, ամսիս 19-ին կատարվելու է հանդիսաւոր պատարագ ու ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ։

Պատարագն սկսվելու է ժամը 10½-ին, իսկ հոգեհանգիստը՝ ժամը 12-ին։

108. 1—1

Կիրակի, փետրվարի 26-ին տեղի կունենայ

ՋՐԻ և ԷԺԱՆԱԳԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐԻ և ԹԷՅԱՐԱՆՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

ի տեղի փետրվարի 12-ի չը կայացած ժողովի։

Արմեանսկի տուպիկ, սեփ. շէնութիւն։

(Կ.) առ. 97. 2 1

ԲԺԻՇԿ ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՆ

խնդրում է սիրողներին և սիրողուհիներին աջակցել իրան՝ ի յիշատակ իր հօրը՝

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՅԻ

մահվան 10-ամեակի մի ՀԱՄԵՐԳ կազմելու։

Ընդունելութիւնը լինելու է շաբաթ՝ երեկ. ժամը 5—8-ը և կիրակի՝ առաւ. ժամը 11—2-ը Թիֆլիսի ս. Նշան եկեղեցու ուսումնարանի դահլիճում։

Առաջին փորձը երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 6-ին։

(ա. օ.) առ. 107. 2—2

Adresse Télégraphique SANITAS

ՆՈՎԻԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԵՂԱՏԱՆ ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ

ԱՌԵՒՏՐԻ

ԹԻՖԼԻՍ, ԲԱԳՈՒ, ԲԱԹՈՒՄ.

Адресъ телеграммъ САНИТАСЪ Тифлисъ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱԼԻՒՐ

ԱԼՊԻՆԱ

Լօզաննա (Շվէյցարիա)

Կապոյտ գոյնի ապրանքադրոշմով և գլխ. ներկ. ստորագր.

112. 1—1

ՀՈՂ Է ՀԱՐԿԱՒՈՐ

30 տուն հայ գիւղացիք հող են ուզում առնել։ Խնդրեմ պ. պ. հողատէրերին՝ յայտնեն հողի տեղը, գինը, քանակութիւնը, արժէքը, պայմանները, ջրի, անտառի և այլ մանրամասն տեղեկութիւններ այս հասցէով. Сухумъ, Іосифу Теръ-Егіазарянцъ.

առ. 104. 1—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Այսօր, կիրակի, փետրվարի 19-ին, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՆԸ Ա. Աբեղեանը հայերէն լեզուով կը կարդայ դասախօսութիւն

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ԾՐԱԳԻՐ

I.

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

II.

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Դասախօսութեան սկիզբն է առաւ. ժամը 10½-ին։ Տոմսակները 5—10 կոպ. արժողութեամբ ծախվում են նոյն տեղը։

Առաւօտեան ժամը 11½-ից Թիֆլիսի կանանց բարձր կուրսերի դասախօս Ա. Գ. ՇԱՆԻՆԸ կը կարդայ դասախօսութիւն ռուսերէն լեզուով՝ „ЧЕМУ УЧИТЪ ФИЗИКА" թեմայով։ Տոմսակները՝ 5—10 կոպ.։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ

Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ

Այսօր, կիրակի, փետրվարի 19-ին ՀԱՅՈՑ ԴՐ. ԸՆԿ. ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲԸ Մասնակցութեամբ դերասանների

ԿԸ ՏԱՅ ԵՐԿՈՒ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

I

Ցերեկվայ ժամը 1-ից

ՄԵԾՆ ՎԱՐԴԱՆ

Պատմական ողբերգութիւն 5 գործ., հեղ. Վ. Տիրացեանի Ռեժիսոր՝ ԱՄՕ ԽԱՐԱԶԵԱՆ

II

Երեկոյեան ժամը 8-ից

ՍԻԲԻՐԱԿԱՆ

Կոմէդիա 4 արար., հեղ. Ա. Ցագարելիի, Թարգմ. Գ. Միրաղեանի

(ա. օ.) 103. 2—2

20 դեղահատ 50 կոպէկ

(5,20) առ. (M. 337683) 962. 18—4

ԲԺԻՇԿ

Դր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Սէյլանօվների, № 18, տելեֆօն 615.

Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը

(Ն.Ն.Կ.) առ. 819. 100—65

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ ԻՐԱԳՈՐԾՎԱԾ

II

«Մշակի» № 32-ում մենք արձանագրեցինք, որ պաշտօնանկ է արված Տիրայր ծայրագոյն վարդապետը այն պատճառով, որ նա Էջմիածնի կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ յարել էր փոքրամասնականներին։

Այդպիսի մի վիճակի, այդպիսի հեռանկարի, այդպիսի սպառնալիքի մասին խօսում էին Թիւրքահայերը։

Մենք լսում էինք այդ երկիւղները, զգում էինք Թիւրքահայ պատգամաւորների կացութեան դժվարութիւնը, դըրում էինք որոշ անախորժութիւնների հաւանականութիւնը, բայց չէինք հաւատում, որ բանը հասնի պաշտօնանկ անելուն։

Մենք մտածում էինք, թէ մարդկանց կասեն մի քանի անախորժ խօսքեր, կը յայտնեն նրանց դժգոհութիւններ և դրանով կը վերջանայ բանը։

Թիւրքահայերի առաջադրած վտանգները մենք համարում էինք չափազանցութիւն։

— Չափազանցութիւն չէ և երկչոտ կասկածամտութիւն չէ,—ասում էին նրանք,—այլ մի գիտակցութիւն, որ մենք ունենք որոշ տրամադրութիւնների ներշնչման վերաբերութեամբ։

Սպառնալիքը ճնշում էր Թիւրքահայերի մի մասին և պատգամաւորների մի որոշ թիւ ստիպված էր լռել, ծածկել իր խսկական հայեացքները և կատարել խրտուիլակների դերեր, խեղդելով խղճի ձայնը։

Նրանք գիտէին իրանց իրականութեան խսկութիւնը։

Եւ փաստերը գալիս են հաստատելու նրանց երկիւղները։

Այն վիճակը, որ բաժին ընկաւ Տիրայրին, որոշ աստիճան վերաբերում է նաև Հրանտ վարդապետին, որը լսելով ճիւաղային որոգայթլարումների մասին, գերադաս է համարել նախ գնալ Պօլիս և ապա վճիռ կայացնել իր թե մը գնալ չը գնալու մասին։

Եւ անշուշտ՝ նոյնատեսակ անախորժութիւնների ենթակայ լինելու երկիւղն էր, որ ազդել էր այն Թիւրքահայ պատգամաւորների վրա, որոնց մասին մենք տեղեկութիւններ ունէինք, թէ նրանք գործում են մեծամասնականների հետ՝ ստիպված արտաքին հանգամանքներից։

— Մենք գիտենք, որ մեզ հետ է ժողովրդի մեծագոյն մասը,—ասում էին նրանք,—բայց հրապարակի վրա տօն տուողը այնպիսի խմբեր են, որոնք ներկայումս ազդեցութիւն ունեն։ Ժողովուրդը ապագայում մեր արածը կը գնահատէր, բայց այսօր նա կրաւորական դերի մէջ է և մեզ չի պաշտպանի։

Ապացոյցները դրված են մեր առաջ։ Դա մեր իրականութեան պատկերն է։

Սպառնալիքները կատար են ածված, պատգամաւորը իր ազատ կարծիքի համար պատժված է և պաշտօնանկ արված։

Մեզ կարող են առարկել, թէ միթէ ժողովուրդը իրաւունք չունի իր գոհունակութիւնը կամ դժգոհութիւնը յայտնել իր պատգամաւորներին, միթէ պատգամաւորի արարքը բոլորովին ազատ է նկատողութիւնից և կարծիքից։

Անկասկած՝ իւրաքանչիւր պատգամաւորի գործունէութիւնը պէտք է լինի քննութեան առարկայ։ Եւ այդ քննութիւնը շատ ուսանելի կարող է լինել հասարակական գիտակցութեան համար։ Կարող ենք աւելին՝ ասել. այդպիսի քննութիւններով հասունանում է հասարակական մտածողութիւնը և զարգացման նորանոր ճիւղեր ուրուագծում իր համար։

Բայց ջոկ բան է քննութիւնը և բոլորովին ջոկ բան է հալածանքը այն պատգամաւորի վերաբերմամբ, որ ցանկացել է լինել խղճամիտ և իր ներքին համոզմունքների առաջ ազնիւ և անկեղծ։

Դուք կարող էք միւս անգամ նրան չընտրել, դուք կարող էք նրան ապացուցել, որ նա սխալված է,—այդ բոլորը կարող էք անել. բայց չը պէտք է այնպիսի սպառնական վիճակներ ստեղծէք, որ պատգամաւորը վախենայ իր խղճի թելադրանքներին հետևելու, և կեղծի, որպէսզի չենթարկվի այս ու այն տեսակ պատիժների։ Ընտրեցէք այնպիսի պատգամաւոր, որի համոզմունքները համապատասխան են ձեր համոզմունքներին և որի խիղճը կը խօսի այնպէս, ինչպէս կը խօսէր ձերը։ Բայց երբ մի մարդ դարձել է պատգամաւոր, այն ժամանակ նա պէտք է ապահովված լինի, որ եթէ նա ազնիւ և անկեղծ կերպով գործում է, կը լինի ազատ իր խղճի թելադրանքներին հետևելու։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 փետրվարի

Պարիզ.—Պատգամաւորների պալատը քննում է աջակողմեան պատգամաւոր Պիուի առաջարկութիւնը փոխելու սահմանադրութեան այն յօդուածը, որ հանրապետութեան նախագահին իրաւունք է տալիս պայմանագրեր կապել օտարազգի պետութիւնների հետ։ Պիուն կարծում է, որ վերջին տարիների գաղտնի պայմանագրերը պատճառ դարձան արտաքին քաղաքականութեան վերջին ճգնաժամի և առաջարկում է գումարել սենատորներից և պատգամաւորներից առանձին խորհուրդ պայմանագրերը քննելու համար։

Պուանկարէն առարկում է, թէ համաձայնելով որ գաղտնի յօդուածները չը պէտք է հակասեն հրապարակային յօդուածներին, մոքով անգամ չէ անցկացնում զրկել կառավարութեանը գաղտնի պայմանագրեր կնքելու իրաւունքից. այդօրինակ սահմանափակումը, որ միւս պետութիւններից դեռ ևս չէ ընդունված, կը զրկէ Ֆրանսիային անհրաժեշտ դաշինքներ կապելու հնարաւորութիւնից։

Պիուի առաջարկութիւնը մերժվեց 372 ձայնով ընդդէմ 146-ի։

—

Բերլին.—Տեղիս տեղեակ շրջաններում կտրականապէս հերքվում է ֆրանսիական լրագիրների այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Սազօնովի արած միջնորդական առաջարկութիւնը ընդունվել է Գերմանիայից ոչ այնքան բարեացակամօրէն, ինչպէս Ֆրանսիայից և Անգլիայից։ Գերմանիան և Աւստրո-Ունգարիան արդէն համաձայնել են ընդունելու առաջարկութիւնը։ Հռոմում պաշտօնավարող գերմանական դեսպանին ցուցմունքներ են ուղարկված քայլեր անելու ռուսական առաջարկութեան մոքով, հէնց որ Հռոմում միւս պետութիւնների դեսպանները կը ստանան համապատասխան հրահանգներ իրանց կառավարութիւններից։ Կ. Պօլսում առաջադրութիւն անելու մեծ պետութիւնները հակում չունեն, մինչև որ յայտնի չը լինի Իտալիայի պատասխանը։ Հռոմում ձեռնարկվող քայլը հետամուտ է պարզելու այն պայմանները, որոնցով Իտալիան հնարաւոր կը գտնէ հաշտութիւն կայացնել։

Կայսրը ներկայ եղաւ հասարակական աշխատանքների մինիստրութեան մէջ Միջագետքը ոռոգելու մասին կարդացված դասախօսութեանը։

—

Ուրմիա.—Թիւրքերից գրաւված գիւղերի տէրերը վճռեցին բատոնատել ռուսաց հիւպատոսարանում՝ իբրև բողոք Թիւրքական գրաւման դէմ, որ զրկեց նրանց հողատիրական իրաւունքներից։

—

Լիւբլեանա.—Սլօվէն կղերականների պարագլուխ Շուստէրշիչը իր ճառի մէջ խօսեց յօգուտ Ռուսաստանի հետ մերձեցում կապելու. բալկանեան հարցի առիթով այդ տեսակ համաձայնութիւնը կապահովէ եւրոպական խաղաղութիւնը, իսկ Աւստրո-Ունգարիային կազատէ Իտալիայի ոտնձգութիւններից։

ԹԻՒՐՔ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 փետրվարի

Հռոմ.—Խօսելով այն մասին, որ մեծ պետութիւնները միացել են Սազօնովի առաջարկութեանը, «Տրիբունան» նկատում է, որ մեծ պետութիւնները վճռել են բանակցութիւն սկսել հաշտութեան պայմանները մշակելու մասին։ Սակայն այնքան էլ կարևոր չէ, թէ կունենան արդեօք այդ բանակցութիւնները աջողութիւն թէ ոչ։ Իտալիան կարիք չունի շտապելու, որ պատերազմը վերջանայ և, սպասելով հետևանքներին, կը շարունակէ պատերազմը ամենայն եռանդով։

Ստեֆանիի գործակալութիւնը հրատարակել է Մերգէբը գրաւելու հաղորդագրութեան մանրամասնութիւնները։ Երեք իտալական զօրախումբ անակնկալ յարձակվեցին թիւրք-արաբական զօրամասի վրա։ Սուիններով կռուի ժամանակ ընկան թիւրք. և պրաուելուց յետոյ մօտեցաւ թշնամին 6000-ից աւելի մարդով։ Սկսվեց ճակատամարտ, որ տևեց մի քանի ժամ։ Թշնամին կորցրեց աւելի քան 500 սպանված, բազմաթիւ վիրաւորներ։ Իտալացիները կորցրին սպանված 14, վիրաւորված 100։

Եռապետեան դաշնակցութեան պետութիւնների յանկարծակի միանալը Սազօնովի առաջարկութեանը, այստեղ բացատրում են մամուլի այն յօդուածներով, որոնց մէջ երախտագիտութիւն էր յայտնվում Ռուսաստանին և եռապետեան համաձայնութեան պետութիւններին և ընդգծվում էր իտալական հասարակութեան տարակուսանքը Աւստրիայի և Գերմանիայի վարմունքի առիթով։

—

Կ. Պօլիս.—Բ. Դրան ներկայացվեց այն ջրանցքի նախագիծը, որ Եփրատը միացնելու է Միջերկրական ծովի հետ և որ բացում է ջրային ճանապարհ Միջագետքով դէպի Պարսից-ծոցը։

Լրագիրները միաբերան խօսում են ընդդէմ Իտալիայի հետ հաշտվելուն և ժխտում են Եւրոպայի իրաւունքը՝ արգելք լինելու Թիւրքիայի կռւին իր թշնամու հետ. պատերազմը կը շարունակվի, թէկուզ անգամ մի իտալացի միայ Տրիպոլիսում։

Անցեալ տարվայ մալիսօրական շարժման ոգի ալբան պարագլուխ Իսսա Բոլէտինացը Միտրօվիցայում իր թեկնածութիւնն է դրել Թիւրքաց պարլամենտի անդամ ընտրվելու համար։

Աւստրի մինիստրը առևտրական խմբի անդամներին յայտնեց, որ բոլէն նպաստաւոր է թիւրք-ռուսական առևտրական պայմանագիրը վերաքննելու համար։

—

Մօնաստիր.—Բօլգարական մի հրոսակախումբ սպանեց 8 բօլգարի և 3-ին վիրաւորեց։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 փետրվարի

Լօնդօն.—Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ Ասկվիտը յայտնել է հանքերում աշխատող բանւորների կօնֆերէնցիային, թէ այն դէպքում, երբ կամաւոր համաձայնութիւն մինիմալ աշխատավարձի մասին չը կայանայ, կառավարութիւնը վճռել է ուրիշ միջոցներ

գործադրել։ Ընդհանուր բարիքի համար անհրաժեշտ է, որպէս զի քարածխային արդիւնաբերութիւնը շարունակվի հանգամանքներին համապատասխանող պայմաններով։ Պրեմիէրը առաջարկում է ժամանակ տալ բանուորներին՝ մանրամասնութիւնների քննութեան համար։

Դրութիւնը յոյս է ներշնչում, որովհետև կարծում են, թէ բանուորները կը համաձայնեն հանքատէրերի պահանջած երաշխաւորութեանը մինիմալ վարձատրութեան նկատմամբ։

Լիբէրալ լրագիրները հաղորդում են, որ առևտրի մինիստրութիւնը օրինագիծ է մշակել քարածխագործների մինիմալ վարձատրութեան մասին։ Օրինագիծը պարլամենտին կը ներկայացվի հաւանօրէն եկող շաբաթ։

Հանքատէրերի խորհրդակցական կոմիտէտի անդամներից ոմանք այցելեցին Ասկվիտին։

Գլազգօյում քարածուխի բացակայութեան պատճառով մնացել են 50 շոգենաւ։

Բանուորների միութեան ժողովը որոշեց մինիմալ աշխատավարձի հարցի լուծումը թողնել գործադիր մարմնին, լիազօրելով վերջինիս՝ շարունակել բանակցութիւնները և հարկաւոր եղած դէպքում գումարել համաժողով։

Զօրքերին հրաման տրվեց պատրաստ լինել։ Չէնքի կանչվեցին 775 հեծեալ և 2500 հետևոտն զինուոր։ Երկաթուղային ընկերութիւնները աշխատանքի հանեցին զինուորական գնացքներ՝ զօրքերի անմիջական տեղափոխութեան համար։ Դրութիւնը լուրջ է։ Ուտեստեղէնի գները չափազանց բարձրացել են։

Համայնքների պալատի նիստի վերջում Ասկվիտը հաղորդեց, թէ կառավարութիւնը այսօր դարձեալ խորհրդակցեց հանքատէրերի և բանուորների հետ։ Այս շաբաթ գործի ընթացքից պարզվեց, որ իրականապէս Անգլիայի և Հիւսիսային Ուէլսի բոլոր հանքատէրերը ընդունել են կառավարութեան առաջարկութիւնները։ Հարաւային Ուէլսի և Շօտլանդիայի հանքատէրերը մերժեցին առաջարկութիւնները, որովհետև կապված են միմեանց հետ համաձայնութիւններով։ Բանուորների ներկայացուցիչները նոյնպէս մերժեցին կառավարական առաջարկութիւնները, վասնզի չեն կամենում փոփոխել յունվարի 20-ին բանուորների ֆեդէրացիայի ընդունված աշ-

—

Համբուրգ.—Անգլիայի քարածխային գործադուլը աննպաստ ազդեցութիւն է գործում նաւերի երթևեկութեան վրա։ Ածուխի գները կրկնապատկվել են։ Անգլիայից սպասվող 22 շոգենաւերը չեկան։

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

17 փետրվարի

Պեկին.—Երէկ, երեկոյեան ժ. 8-ին, ապստամբվեցին Ուանշիկայի զօրքերի երրորդ զօրաբանակի գնդերից երկուսը։ Պատճառը ռոճիկի կրճատումն է։ Բաժանվելով մանր խմբերի, ապստամբները սկսեցին կողոպտել ու հրդեհել կրպակները։ Սկսվեց հրդեհ շատ տեղերում։ Քաղաքը սարսափահար եղաւ։ Ամենուրեք լսելի են կրակելու ձայներ, աղաղակներ։ Հրդեհն ու հրացանաձգութիւնը առանձնապէս ուժեղ էին Ուանշիկայի պաշտօնատան մօտերը։ Այստեղ կրպակների մեծ մասը այրվեց։ Կողոպուտը շարունակվեց մինչև լուսաբաց։ Կողոպտվեցին բոլոր բանկերը, լոմբարդները, խոշոր խանութները մանջուրական քաղաքի արևելեան մասում և չինական քաղաքում։ Վաճառականների փասաները ահագին են։ Դրութիւնը անորոշ է։ Ոչ թէ անկարգութիւնները կրկնվեն։ Օտարազգի պահակախմբերը բռնեցին ինքնապաշտպանութեան դիրքերը և պահակներ դրին բոլոր այն փողոցներում, որտեղից կարելի է մտնել օտարազգիների քաղաքամասը։ Ապստամբների մեծամասն արշաւոյսի մօտերն անցաւ Ֆինտայ կայարանի ուղղութեամբ, ուր, լուրերի համաձայն, նոյնպէս կողոպուտներ են։

—

Մուկդէն.—Գեներալ-նահանգապետը նախազգուշացնում է ազգաբնակութեան, որ այն յեղափոխականները, որոնք հանդէս են եկել իշխանութիւնների դէմ Կայխանում, Տէլինում և Հարաւային Մանջուրիայի այլ տեղերում, իսկապէս սովորական աւազակներ են։ Գեներալ-նահանգապետը յայտարարում է, Ուանշիկայի կարգադրութեամբ, որ իշխանութիւնները ձեռք են առել միջոցներ՝ նրանց անխնայ ոչնչացնելու։

Եապօնական գեներալ-հիւպատոսը բանակցութիւններ սկսեց գեն.-նահանգապետի հետ Բէնսիխում չինական ոստիկանութեան ձեռքով սպանված 10 եապօնացիների համար վարձատրութիւն տալու մասին։

—

Կուլջա.—Գեներալ Եանզունլինի զօրքից փախան 500 հեծեալ զինուոր՝ հրամանատարի հետ։

—

Կուլջա.—Յեղափոխականների զօրքերը յետ են նահանջում Տօլկինի կիրճը։ Չինացիների, խուբէյցիների և խունանցիների մէջ նկատվում է անհանգստութիւն։

—

Ուսամատանը և Գեամօխան դրական պատասխան տուին Նօկսին՝ միացեալ կերպով հանդէս գալու Չինաստանում։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴՕԿՈՒՄԵՆՏՆԵՐԻ ԿՈՐՍՏԻ ԱՌԻԹՈՎ «ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ» ԳՈՐԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

Ի նկատի ունենալով դօկումէնտների և իրական ապացոյցների երկրորդ անգամ կորուստը հայ յեղափոխական «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան գործի վերաբերմամբ, այն է, նախ յունվարի վերջին, երբ մեղադրվողները և նրանց պաշտպանները աչքի էին անցնում իրական ապացոյցները, և երկրորդ՝ փետրվարի սկզբին նրանից յետոյ, երբ էկսպէրտների առանձին հրաւիրված յանձնաժողովը քննութեան ենթարկեց դօկումենտները, առանձին առեանի նախագահող սենատոր Կրիվցէվը, «Нов. Вр.» լրագրի խօսքով, հրաման արձակեց ամեն միջոցներ գործ դնել, որ այսուհետև չը փչացվեն և չը կորչեն իրական ապացոյցները։ Այդ նպատակով ներկայումս 1) լրացված է առանձին ատեանի շտաբը, 2) կնքվում է նիստը փակվելուց յետոյ այն սենեակը, ուր գտնվում են դօկումէնտները և իրական ապացոյցները, և նրա պաշտպանութիւնը յանձնվում է ուժեղացրած պահակին, 3) նոյն սենեակը, ուր գտնվում են դօկումէնտները, արգելվում է մտնել մինչև անգամ առանձին ատեանի դիւանատան պաշտօնեաներին, բացառապէս առանձնապէս, իսկ երբ անյետաձգելի հարկաւորութիւն կայ դօկումէնտների, թոյլ է տրվում մտնել սենեակը միայն դիւանատան պաշտօնեաներից որևէ մէկի հետ միասին։ Նոյնպէս ուժեղացրած հսկողութիւն է սահմանված մեղադրվողների և նրանց պաշտպանների վրա, երբ նրանք աչքի անցնելիս են լինում դօկումէնտները։

«Веч. Вр.» լրագիրը հաղորդում է, որ դատաստանական քննիչ Ալէքսանդրովը արդէն հարցուփորձի է ենթարկել մի շարք անձանց՝ կորած դօկումէնտների առիթով «Դաշնակցութեան» գործի վերաբերմամբ։ Արդէն հարցուփորձի են ենթարկված սկզբնական քննութիւն կատարող Վիլնօյի դատաստանական պալատի անդամ Լըժին, նրա թարգման Նադիրաձէն, էքսպէրտներ Զաքարեան, Տէր-Ներսէսօվ, նոյնպէս սենատի օբէր-քարտուղար Վրոնէվսկի և նրա օգնականը։ Որպէս լսել է լրագիրը, ապացուցվել է, որ յունվարի 22-ին գործից կորել է երկու թերթ—Խաչատուր Գէորգեանի յուշատետրից, իսկ փետրվարի 4-ին՝ 4-դ մեղադրվող Ջաւրեանի բլօկնօտից։ Ջաւրեանի բլօկնօտում բոլոր էջերի թւանշանները փոխված էին կապոյտ մատիտով, և էքսպէրտիզան, որը դատարանի պահանջով մի քանի անգամ դիմել էր այդ տետրակին, դեռ փետրվարի 4-ի առաւօտեան ստուգել էր բոլոր էջերը։ Դրանից յետոյ պաշտպանները միջնորդութիւն յարուցին, որ էքսպէրտիզայի ենթարկվի 4-դ էջը։ Երեկոյեան 6 ժամին տետրակը ներկայացվեց սենատի նախագահող Կրիվցօվին։ Այդտեղ երևաց, որ 4-դ էջը կորել է։ Ասում [illegible] այնքան կոպիտ են կատարված, որ էքսպէրտների համար ոչ մի դժուարութիւն չը կար ոչ միայն հաստատել խարդախումները, այլ շատ դէպքերում մինչև անգամ կարդալ դօկումէնտների բնագրերը։ Օրինակ՝ Аравелянъ ստորագրութիւն կրող իսկական հեռագրի մէջ կապոյտ բլանկի վրա, որը հայերէն նշանակում է «արևելեան», և նշանակում է «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան արևելեան բիւրօ, այն տառը, որ գրված է, որպէս և հեռագրի ամբողջ բնագիրը, մանուշակագոյն թանաքով, ուղղված է թանձր և սև թանաքով «Ъ» տառի։ Այդ հիման վրա դատի կանչվեց մեղադրվող Առաքելեանը։

Պատմում են, որ մի ուրիշ դօկումէնտի վրա թանաքի բիծը էքսպէրտիզայի ենթարկելու ժամանակ երևաց, որ թանաքի բիծը արված է անտրացէնի թանաքով, իսկ ամբողջ բնագիրը և թանաքի բծով ծածկված ամսաթիւը բոլորովին այլ թանաքով։ Վերջը ամսաթիւը ուղղված էր նոյնպէս անտրացէնի թանաքով։

Խարդախութիւնները երևան հանելուց յետոյ կողմերը ստիպված են լինում ձգձգել անդադար՝ համեմատելով անորոշ տեղերը դօկումէնտների քննութեան արձանագրութիւններից՝ բնագիրների հետ։ Ցաւալի այդպիսի ստուգումը տեղի է ունենում և վկաների ցուցմունքների գրութիւնների առիթով, որ անյայտ մէկը փոխել է քննութիւնից յետոյ ի վնաս այս կամ այն մեղադրեալի։ Սկզբնական քննութիւնը, որ պարունակվում է 135 մեծածաւալ հատորների մէջ, բնագրում, թւում է թէ մեղադրվողներից և պաշտպաններից ոչ ոք չէ կարդացել։ Գործի հետ ծանօթանում էին մեղադրվողներին բաժանած տպված պատճէններով։ Դատի ընթացքի ժամանակ երևում են սխալներ և այդ պատճէնների մէջ։ Օրինակ, փոխանակ «տեսական» աշխատանք, տպված է «տէրրօրիստական»։ Ապա բնագիր գրութիւնները համեմատվում են ժանդարմական քննութեան հետ և այլն։ Մի մանրակրկիտ աշխատանք, որը շատ ժամանակ է խլում։

Որպէս ասում են, պրօկուրատուրան մերժել է արդէն խարդախումների մէջ կասկածված մի շարք դօկումէնտներ, ցանկալով մեղադրել ապագրված և ստուգված փաստերով։ («Р. В.»)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Կոկանդի հայ գաղութը

Կոկանդ, 9 փետրվարի

Կոկանդը ամենաառևտրական քաղաքն է ընդհանուր Ֆերգանեան երկրում։ Առևտրականները մեծ մասամբ հրէաներ և ռուսներ են, որոնք վաղուց բնակութիւն են հաստատել այստեղ։ Ինչ վերաբերում է հայ առևտրականներին, դրանք շատ սակաւ են՝ 10—15 առևտրական աչքի ընկնող ֆիրմաներ հազիւ լինի, որոնց մէջ յայտնի են 1) Գէորգեանցների մանուֆակտուրային առևտրական տունը և 2) Տարօն ընկերութեան խմիչքի և մանրածախսի առևտրական տունը։ Մնացածները պարապում են մանր-մունր գործերով։ Կոկանդի հայ գաղութն ունի մի գեղեցիկ աղօթատուն իր ընդարձակ այգիով։ Եկեղեցու բակումն է կառուցված տաճարը հայոց եկ. ծխ. երկսեռ դպրոցը, որտեղ հայ գաղութի սաները ծանօթանում են իրանց մայրենի լեզուի հետ։

Այստեղ ներկայումս շաբաթական 1 անգամ անձրև է տեղում. գետինը կանաչել է. սպասում ենք գարնան։

Տեղիս հրէայ և ռուս վաճառականները իրանց ֆիրմաներում հայ չեն ընդունում։

Յովակիմեան

—

Առեւտր. կրիզիս եւ կեանքի թանգութիւն

Ջուլֆա, 6 փետրվարի

Ամբողջ ձմեռը անցաւ, բայց մենք ձիւնի երես չէինք տեսել։ Ահա այսօր երկրորդ օրն է ձիւն է գալիս, և առաջին անգամն է, որ դաշտերը սպիտակ սաւանով ծածկված ենք տեսնում։

Այստեղի վաճառականութիւնը յուսահատութեան մէջ է. ամբողջ օրերով մաքսատան մօտ անգործ կանգնած են լինում գործ, առևտուր չը լինելու պատճառով, որովհետև այստեղի առևտուրը կապված է Պարսկաստանի հետ, և Պարսկաստանը գտնվում է աննօրմալ դրութեան մէջ, այդ պատճառով էլ Ջուլֆայի և մաքսատան գործը սարսափելի ընկած է։

Կենսական մթերքները բաւական թանգ են. օրինակ՝ հացը առաջին տեսակի (թէև անունն է առաջին տեսակի) $5^1/_2$ կ., երկրորդ տեսակը $4^1/_2$ կ., ոչխարի միսը 20 կ., տաւարինը 12 կ., պանիրը 27—30 կ., իւղը 60—70 կ., այն էլ դժուար է գտնվում, այնպէս էլ միւս մթերքները շատ թանգ են ծախվում։

Այժմ այստեղ միայն մի ուրիշ առևտուր է մօտ ընկել, որը օր օրի վրա աճումբազմանում է. այդ՝ Ջուլֆայի հիւրանոցներն և կաթնատներն են, որոնց առևտուրը բաղկացած է զուտ կենդանի ապրանքից։ Այս վերջին մօդայի արհեստում յայտնի տեղ են բռնում Ալէքսանդրօպօլի հայերը, որոնք առանց ամաչելու՝ իրանց ամուսինների հետ ձեռք-ձեռքի տուած աշխատում են միասին։ Սիւնեցի

—

Մեղմ ձմեռվայ հետեւանքը

Չէբրայիլ (Կարեաց. գ.), 10 փետրվ.

Այս տարվայ մեղմ ձմեռը գիւղացիութեան ոտքի կանգնեցրեց և բոլորովին հարթեց նրանց յիշողութիւնից անցեալ տարվայ ձմրան սարսափները։ Տայլին անասունները արան տեղերում ամեն օր դուրս են տանում արօտի, իսկ սարաբնակ գիւղացիք թէև զրկված են դրանից, բայց ձիւնի պակասութեան շնորհիւ անցեալ տարվայ նման նեղված չեն անասուններին կերակրելու համար։ Ոչխարները լաւ դրութեան մէջ են, այնպէս որ թուրքաբնակ գիւղերն այժմս կարողանում են շուկայ դուրս բերել իւղ, պանիր և այլն։

Ջրան մեղմութիւնը մեծ ազդեցութիւն ունեցաւ հացի գների պակասելու գործում։

Մեզ մօտ ձմեռը անցած պէտք է համարել, որովհետև մեր գաւառի մեծ մասը իր դիրքով մեղմ կլիմա ունի։

Եղբ. Թումանեանց հաւատարմատարը իր նամակում, ուղղած ինձ Ղարադաղից, վատ գոյներով է նկարագրում քէյվանցիների վիճակը, որոնք վերջերս թալանված են Ռստամ-խանի կողմից։

Աւ. Տէր-Յարութիւնեան

—

Ցանկութիւն կայ, բայց միջոց չը կայ

Նալբանդ գիւղ (Ալէքսանդ. գ.), 16 փետր.

Մեր գիւղը ունի մինիստրական միդասեան ուսումնարան, որը ահա հինգերորդ տարին է, որ գոյութիւն ունի։ Ուսումնարանը միյարկանի շէնութիւն է, բաղկացած մի ուսուցչանոցից և մի մեծ սենեակից։ Գիւղի բնակչութիւնը կազմում է մօտ 130 տուն, այդ պատճառով էլ տարեկան մեծ

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԽԵՆԹՈՒԹԻՒՆ

Ձիւնը գալիս է հոգուս վրա հատ-հատ, և գիշերը չոքում է իմ դռանը որպէս մի վիշապ, որ այնպէս սարսափեցնում է սրտերը։ Ես կուչ եմ գալիս սենեակիս մի անկիւնում։ Ցուրտը ազդում է. մրսում եմ. հոգուս մէջ աշունն է անձրևում, ամպամած ու ձիւնաբեր աշունը։

Ընկերս, իմ սև կատուն, մօտենում է ինձ։ Ա՜հ. և ինչպէս դողում է նա։ Խեղճ կենդանի, երևի նա էլ ինձպէս յիմարութիւններ է թախծում։

— Հը՞, մենակութիւնը յիմար բան է, չէ՞, փիսիկ,—դառնում եմ դէպի նա։

Նա պատասխանում է ինձ մի խեղճ մլաւոցով այն ժամանակ, երբ անարիւն ցնցոտիներս էին տեղ որոնում հոգուս մէջ. կենդանին բարձր խոփալով թողեց ու հեռացաւ։ Այժմ մնացի բոլորովին մենակ։ Ի՞նչ անել, չխնդ-չաւեբել այս սենեակը հէնց իմ գլխին՝ ցոյց տալու դժգոհութիւնս բոլոր գոյութիւններին։

Լուսամուտիս եմ նայում։ Լուսնի մահիկը ճերմակ ամպերի հետ սահում է ձիւնոտ դաշտերի վրայով՝ որպէս հեռու լճերի վրա ընկած մենաւոր կարապը, որ արևի գեղեցկութիւնն է փնտռում։ Եւ ես ենթադրում եմ, որ այդ գեղեցիկ լուսատուներին հետևում է և այն մէկը աղջիկներից, որը իմ սիրուհին պիտի լինի, բայց և ով գիտէ որ երկնքի տակ, հէնց այս գիշերին։

Ամպերը հետզհետէ թանձրանում են, լուսինը թաքնվեց հօրիզօնում։ Լոյս չը կայ։ Հոգիները անսաստ բարկութեամբ դէպի ծովն են դիմում։ Ու ինձ թւում է, որ նրանք իրանց հետ տանում են իմ ամենալաւ յոյսերը, որոնք այնքան մաքուր էին ու պայծառ, որքան ծովային շուշանները։ Մտածում եմ ինքս ինձ. այսօր իմ ամենալաւ բարեկամներիս մէկի հետ հաշտվեցի. երէկ կուել էինք ու մի խենթ բարկութեամբ իրար կպել, իսկ այսօր հաշտվեցինք. լաւ էլ արինք. պէտք է համբուրվէինք էլ։ Իսկ կեանքը։ Ե՞ է։ Եւ այն ծով է, որ չէ հաւանում նրանց։ Ահա հէնց այսօր նրա մէջ ես յաղթութիւն եմ տարել։ Կը նշանակէ՝ այն վայրկեանները, որոնք սահում են մթութեան մէջ, ինձ համար աննպատակ չէին անցնում։ Եւ այն ծը յիմարը չի նեռում իր մերձաւորին, չի զգում մէկի տաք շունչը, երբ ձիւնը մաղում է իր հոգու վրա հատ-հատ, որպէս այս գիշերը, որը ինձ տրամադրում է դէպի մի սիրուն, մի ջահել աղջիկ։

Վեր եմ կենում տեղիցս։ Պէտք է մի բան անել ձանձրոյթս վանելու համար։ Առանց այն էլ նա շատ է տանջում ինձ։

Նայում եմ շուրջս, ոչ ոք չը կայ. մենակ եմ այս սենեակում, որը կարող էր ինձպէս հինգ խենթերի էլ ապաստարան լինել, որոնք այժմ դուրսն են գիշերում։

Շոյում եմ ճակատս։

— Դէհ, պատրաստվիր,—դառնում եմ դէպի նա,—այժմ քեզ պիտի այս դատարկ սենեակի պատերին զարկեմ։

Եւ այն ծով է, որ ծիծաղում է այս մաքի վրա. ծով չի սիրում խենթութիւնը։ Ահա հէնց այս րօպէիս ես խփում եմ իմ գլուխը պատերին։ Եւ նա այնքան գեղեցիկ է՝ որքան ինքը արևը, և այնքան սառը՝ որքան այս գիշերվայ ձիւնը։

Ժպտում եմ ինքս ինձ։

Հաճոյքը, որ ստանում եմ այդ դէպքից, գերազոյն է գոնէ նրանցից, որոնք խենթութիւնը իրար գլխի վրա են ջարդում։ Թող փորձեն այդ պարոնները պատերի վրա և կը համոզվեն, որ այս գործողութիւնը աւելի գեղեցիկ է, քան գլուխ գլխի զարկելը, որը մարդկային ոչինչ չի պարունակում իր մէջ։

Եւ այն ծով կը մեղադրէ ինձ վախկոտութեան մէջ, որ երբ թէ ես չեմ ընդունում կռիւը—կռիւը արտայայտութեամբ, կռիւը հաշտութեամբ, կռիւը և այս սենեակի պատերի հետ, որոնք ինձ բաժանում են ուրիշներից։

Ա՜հ, և ինչպէս գեղեցիկ էք դուք բոլոր ինձ-նմաններդ։ Եւ դուք այնքան պայծառ էք ու ջահել, որ ուզում եմ գլուխս ձեր գլխին էլ խփել, ձեր գրկին էլ դնել և յետոյ մարել աստղերի հետ, երբ ձիւնը մաղում լինէր հոգուս վրա հատ-հատ, և գիշերը չոքում իմ դռանը՝ որպէս մի վիշապ, որ այնպէս սարսափեցնում է սրտերը...

Ա. Զանեան

ՆՈՒԱԳՆԵՐ

I

ՎՇՏԻ ԵՐԳՆ Է ԱՅՆ...

Թափառումի, որոնումների ու ձգտման տենչի պապակի ժամանակ, երբ միմեանց գտանք և դու ինձ մօտ էիր, ես երջանիկ էի։ Ու առաւօտեան վաղ արշալոյսին,—երբ արեգակի ոսկի փունջերից նուրբ, քնքոյշ, կարծես կանացի նազուկ ժանյերով պսակ էր հիւսվում և զարդարքում լեռան գագաթը ու վիթխարի ժայռերից թռչում ցած, տարածվում ամենուրեք և կամաց-կամաց տիրող թմրութիւնից զարթնում էր անուշ բնութիւնն ու պատրաստվում տօնելու աշեգակի առաջին շողերի այցը, տարածելով օդում շուշանի, անմոռուկին և բազմազան այլ ծաղիկների արբեցուցիչ հոտը,—ամեն ինչ սքանչելի էր։

Ու ես լսում էի սոխակի անուշ, մեղմ եւլևէջներով այս ու այն կողմ ցրվող հոգեզմայլ դայլայլը, որ թւում էր ինձ թէ ուրախութեան, յաւիտենական երջանկութեան քաղցրիկ երգն է։

Բայց մի օր մի ալիք սողաց, սողաց հասաւ մեզ, կանգնեց մեր միջև, ուռաւ, մեծացաւ, կտրեց միմեանցից, ընդմիշտ բաժանեց մեզ։

Ու ամեն ինչ փոխվեց...

Այսօր էլ լսեցի սոխակի մեղմ, անուշ դայլայլը, բայց այն էլ երջանկութեան քաղցրիկ երգը չէր, որ մի ժամանակ լսում էի ես։

Ցաւի ու վշտի, սև տառապանքի սարսուռ երգն էր լոկ այն...

II

Գ Ն Ա Ց...

Նա գնաց...

Երեկոյեան լուռ ու խաղաղ ժամին նա թողեց ինձ ու գնաց յաւիտեան անդառնալի ճանապարհով, հպարտ և կարող, որպէս հսկայ ժայռերը ծովափի, և նրա հեռուները դիտող սև աչքերում նորանոր յոյզերի ու փնտռումի անհուն ծարաւն էր տարածված։

Ու գնաց նա իր ձգտումների ետևից, որոնց պատկերները թոյլ երևում էին անհուն հեռուների մէջ։

Կար մի ժամանակ, որ նրա աչքերը կանգ էին առել իմ վրա. և այդ ժամանակ նա մօտեցաւ ինձ, քնքոյշ ձեռքով շփեց յոգնած, տառապած դէմքս, ու ես երջանիկ էի։

Բայց այսօր, այս լուռ ու խաղաղ ժամին, նա նորից կանգնեց ու գնաց դէպի անհունը, կեանքի ժպիտը շուրթերին, և նորից իմ շուրջը դատարկվեց, ու ես մնացի մեն-մենակ, իմ չոր, անհրապոյր սենեակի չորս պատերի մէջ, որպէս հսկայ ու անծայր անապատում, չը կարողանալով գտնել ազատվելու որևէ ճանապարհ։

Մենակութիւնը, հեռաւորութիւնը և օտարութիւնը նորից շրջապատեցին ինձ մթութեան մէջ, կեանքի ծանրութեան պատմութիւնը շշնջալով ականջիս։

Ու սիրտս դատարկութեան ծանրութեան տակ ճնշված, հազիւ ծվալով, կանչում է անյոյս.

— Ե՛կ, դարձիր, անգինս, դարձիր... իմ վարդագոյն արևով կը ցողեմ քո ճանապարհը. կեանքիս գեղեցիկ, կարմիր, փարթամ ծաղիկները կը ցանեմ ոտքերիդ տակ. միայն դարձիր... Ե՛կ, և թող քո մարմնի անուշ ջերմութիւնը կրկին պարուրէ ինձ, կրկին զգամ քնքոյշ ձեռքերիդ անուշ հպումը դէմքիս... Օ՛, աղաչում եմ, դարձի՛ր, դարձիր...

Անոյժ, ընկած գետին, արտասվում եմ, ու տառապանքի բզկտող ծանր ճանկերի տակ ճնշված՝ սրտիս աղէ հառաչանքը խաւարի մէջ գնում է հեռու ու կորչում անյետ, անյոյս։

Կրկին, կրկին հառաչանքներն են շրջապատում ինձ, երազանքները անթիւ անբաժան...

Արշալոյս Տէր-Յովհաննեան

ՎՏԱԿԻ ԱՌՋԵՒ

(Տեսմայէրլից)

Լեռնային վտակի աղմուկ, վտակի աղմուկ...

Փակ աչքերով ես լսում եմ քեզ, թէ ինչպէս հոսում ես դու անընդհատ, միահնչիւն, յաւիտեան...

Եւ իմ հոգին պատում է այնպիսի թախիծ, այնպիսի անսահման վիշտ։

Երկար, երկար տարիներ, կանուխ մանկութիւնից ես ճանաչում եմ այդ աղմուկը. նա միշտ էլ նոյնն է, միահնչիւն և յաւիտենական... Եւ իւրաքանչիւր անգամ, երբ ես յետ եմ նայում իմ անցեալին, ես տեսնում եմ ինձ այս վտակի առջև... Ես նստած եմ ու փակ աչքերով լսում եմ նրա աղմուկը՝ հոգիս պատած նոյն թախիծը, նոյն անսահման վիշտը...

Անցան իմ մանկութեան տարիները, անցաւ գարնանանման երիտասարդութիւնս— և իմ կեանքի տարիները անցնում են միշտ առաջ և առաջ, միշտ անդառնալի—և ես նորից կանգնած եմ այս վտակի առջև սիրտս պատած նոյն թախիծով, նոյն անսահման վշտով։

Կարծես, ափսոսում եմ այն ամենը, ինչ որ ձգել եմ, այն ամենը, ինչ որ այլևս երբէք չի վերադառնայ. կարծես, ես տրտմած եմ մի ինչ-որ թանգագին բանի կորուստով, որը ես երբէք չեմ տեսել, այլ միմիայն գոյութիւնը կարող եմ նախազգալ. կարծես, ես կարօտում եմ մի ինչ-որ բանի, որը հեռանում է ինձանից, բայց երբէք ինձ հետ չէ եղել...

Քանի քանի անգամներ ես մեկնել եմ ձեռքերս կեանքի ժպիտներին, որոնք ինձ խաբում էին, և ապա, կանգնած՝ այս վտակի առջև, փակ աչքերով լսում էի նրա միահնչիւն և յաւիտենական աղմուկը՝ սիրտս պատած նոյն թախիծը, նոյն անսահման վիշտը...

Արդեօք միշտ այսպէս պէտք է լինի։

Եւ միթէ երբէք, երբէք այս աղմկող ջրի առջև ես ուրիշ ոչինչ չեմ զգալու՝ բացի թախծից և անսահման վշտից...

Գ. Վարդանեան

Թուով երեխաներ են ընդունվում այնտեղ և մեծ կարիք է զգացվում ուսումնարանը մեծացնելու։ Պէտք է ասած, որ մեր գիւղացիները այժմ բաւական հաշտվել են այն մտքի հետ, թէ անշուշտ մի անհրաժեշտ և հրամայողական գործ է մատաղ սերնդի կրթութեան խնդիրը, որը չէ կարելի այլ ևս մոռացութեան տալ։

Այդ երևում է նրանից, որ այժմ ժողովուրդը բաւարար չէ համարում միդասեան ուսումնարանը, այլ ցանկանում է նրան վերածել երկդասեանի։ Հէնց այդ մտքով անցեալ տարի գիւղացիք մի խնդրագրով դիմեցին ուս. շրջանի վարչութեան։ Այժմ ուսումն. խնդրի պատասխանը ստացվել է։ Ուսումն. շրջանի տեսուչը գրում է, թէ գիւղացիների խնդիրը կը յարգվի, եթէ գիւղը յանձն առնի ուսումնարանի մեծացնելու ծախքը և միևնոյն ժամանակ տարեկան 500 ր. տայ ուսումնարանի պահպանութեան համար։

Այսպիսի պատասխան ստանալուց յետոյ գիւղացիք մնացին շուարած. որքան էլ սրտով ցանկանան, դարձեալ անկարող են կատարել վարչութեան առաջարկութիւնը, քանի որ ժողովուրդը այժմ ոչ մի հնարաւորութիւն չունի իր միջոցներով այդ անելու։ Վերջին տարիների անբերրիութիւնը միանգամայն ժողովրդին դարձրել է անզօր մի այդպիսի գործ կատարելու համար։

Գիւղացու բաղդը կախված է տարվայ բերքի աջողութիւնից. եթէ տարին անաջող է լինում, այդ դէպքում նա երբէք չէ կարող մտածել որևէ օգտակար հիմնարկութիւն ունենալու մասին։ Թէպէտ մեր գիւղը անյետաձգելի հարցեր շատ ունի (ջուր հանելը, եայլաղ ունենալու խնդիրը), բայց ամենից աւելի ժողովուրդը ցանկանում էր տեսնել իր ուսումնարանը երկդասեան դարձած. սակայն իր բաղդից այդ էլ դեռ ևս չէ աջողվում։ Յովհ. Համբարեան

Իգդիրի ջուլհականոցը

Իգդիր, 12 փետրվարի

Վերջերս այցելեցի տեղիս ջուլհականոցը, տեսայ բոլոր վերջացրած գործուածքները մէկը միւսից գեղեցիկ. այսքան կարճ միջոցում (սեպտեմբերի) այսպիսի առաջադիմութիւն աւելի քան ուրախալի և գովելի է։ Առանց վարպետուհու օգնութեան գործում էին մեր ներկայութեամբ մետաքսեայ, բրդեայ և բամբակեայ թելերից զանազան կտորներ։ Բաւական քանակութեամբ պատրաստի կար չթեղէն, սարպինկա, եբեսբբէն, անձեռոցիկ, և այլն։

22—24 աշակերտուհի հմտութեամբ աշխատում էին։ Նահանգապետը նոյնպէս գոհ է մնացել. նա թոյլ է տուել, որ արհեստանոցի թելերից իւրաքանչիւր աշակերտուհի որևէ բան գործէ իւր համար։ Եւ դեռ կան ազէտ մարդիկ, որոնք իրանց սխալ տրամաբանութեամբ այսպիսի ձեռնարկութիւնների տարածմանը խոչընդոտ են դառնում։ Իրանց այցելութեամբ խրախուսում են աշակերտուհիներին գաւառապետը և նրա ամուսինը։ Սաթ. Զաքարեան

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐԻՑ

Գիւղացու տարիները բոլորն էլ միմեանց նման են. չը կայ զանազանութիւն հնի ու նորի։ Եթէ թերթելու լինենք տասնեակ տարիների պատմութիւնն անգամ, ոչ մի առաջադիմութեան քայլեր։ Ճիշդ է, երբեմն Աղամի մթութեան միջից ցոլացել են լոյսի նշոյլներ. բայց իւրաքանչիւր ճիգ կոպիտ մտքերը դարբնելու, հասարակութեան շահը անհատի շահից բարձր դասելու՝ ազէտ խուժանի ներկայացուցիչները կոխոտել են իրանց բիրտ ոտներով։ Ինչ ասել կուզի, որ գիւղի վաշխառուի, արիւն ծծողի համար որքան հասարակութիւնը ազէտ լինի, այնքան լաւ, այնքան ձեռնտու է, իսկ դրանք մի քանի անձնաւորութիւններ են, որոնք բռնի ոյժով կարողանում են իրանց կամքը հասարակութեան թելադրել։

Թերթենք միայն մօտիկ անցեալի էջերից մէկը։

Գիւղում գողութիւն է տեղի ունեցել, գիւղացիք լաւ գիտեն իրանց գողին, կան և ականատեսներ, որոնք կարող են վկայել, բայց ձայն հանել չեն կարող, իսկական գողի անունը տալ չեն կարող, որովհետև գիւղի ուժեղների, մանաւանդ տանուտէրերի հովանաւորութիւնը միշտ այդպիսի մարդկանց վրա է՝ երբեմն հաւասար ընկեր լինելու, իսկ երբեմն էլ ազգակցական կապերով կապված լինելու պատճառով։ Իսկ իշխանութեան հրամանը՝ գողին յանձնելու վերաբերմամբ՝ ի կատար ածելու համար, պէտք է որպէս գող մատնանշել այնպիսի մարդկանց, որոնք չկամութեամբ են վերաբերում դէպի տիրող դասակարգը և որոնք «ոչ ձի ունեն գառարան գնալու, ոչ էլ փող՝ խնդիր գրել տալու»։ Եթէ երբեւիցէ իսկական գողը բռնվում է, այդ էլ տիրողների մէջ եղած տարաձայնութիւնից է։

Վաղուց է, ինչ Կովկասից վերացված է պաշտօնեաներին հասարակութեան միջոցներից կերակրելը. բայց հայկական գիւղերում, մանավանդ մեր շրջանի, այդ սովորութիւնը գիւղի մեծամեծները սրբութեամբ պահպանում են։ Տարեկան մի երկու հարիւր րուբլի այս ու այն պաշտօնեայի հիւրասիրութեան է գնում, մի հիւրասիրութիւն, որ դարձել է պարտականութիւն, օրէնք։ Հասարակութեան դառն արցունքով ձեռք բերած կոպէկներն անխնայ ծախսվում են աջ ու ձախ, առանց մի նպատակի, առանց մի դրական օգտի։ Ինչու։ Որովհետև այդ՝ տիրողներին ձեռնտու է. նրանք մի անգամից երկու բան են վաստակում, նախ սիրաշահում իրանց մեծաւորին և երկրորդ՝ այդպիսով իրանց աւերիչ գործունէութիւնն աւելի սանձարձակ դարձնում, հեղինակութիւն ձեռք բերում։ Ի՛նչ արած, որ այդ պատիւը ձեռք բերելու համար պաշտօնեաների ոտք են համբուրում։ Իսկ մի որևէ կուլտուրական ձեռնարկութեան համար կոպէկ անգամ խնայվում է՝ անկարողութիւնն և այլ պատճառներ առաջ բերելով։ Փորձել հակառակ գնալ տէրերի ցանկութեան, պէտք է պատուից և կեանքից ձեռք վերցնել։ Օրինակները բազմաթիւ են ու սարսափեցուցիչ։

Գիւղի ինտելիգենտ ոյժերից մէկը, որոշ կուլտուրական գործ կատարելու նպատակով, իր հայրենի գիւղն է տեղափոխվում։ Որքան գործ էր խոստանում ապագան։ Ահա դպրոցի բարեկարգելու խնդիրը, ահա գողութիւնների, հրդեհածգութեան խնդիրը, թայֆայականութեան, հարկի և վերջապէս հասարակութեան մի շարք խճճված հարցեր։ Ամեն կողմից լսվում են գոհունակութեան ձայներ, խրախուսում են այն մարդիկ, որոնց դէմ պէտք է կռիւ դուրս գալ։ Բայց առաջին քայլում հիասթափութիւն։ Հէնց իր աջակից երիտասարդութիւնը, որ մարդկութեան ստեղծագործող տարրն է, գաղտնի դաւեր է սարքում։ Մի անգամ թակվելուց է ազատվում. այդ՝ այն խօսքերի վրէժն էր լինելու, որ հասարակութեան ներկայութեամբ թոյլ էր տուել գիւղի հզօրների մասին. մի այլ անգամ տունը կրակվելուց է ազատվում, այդ էլ մի այլ անյայտ պատճառից. մի այլ անգամ նոյն իսկ սպանութեան փորձ. այսպէս՝ անվերջ հալածանք։

Ցանկանում ես գիւղում ապրել՝ պէտք է արդարութիւնից, ճշմարտութիւնից ձեռք վերցնես։ Կեղծ յարգանք, կեղծ վերաբերմունք. արիւնախում թշնամուդ, տնաւերիդ պարտաւոր ես հարսանիքիդ, հացկերոյթիդ սեղանի գլխին նստեցնել։ Այս է գիւղի կենցաղը. երեսանց շողոքորթել, իսկ գաղտնի՝ աւերել։ Շիտակ մարդը, ճշմարտութիւն ասողը խենթերի դասումն է շարվում գիւղում։

Անհասկանալի կեանք։ Ծայրայեղ սնոտիապաշտութիւն և աստուածասիրութիւն, բայց միևնոյն ժամանակ աւազակութիւն և ոճրագործութիւն։ Ց. Շ.

Գիրք գիւղ (Գեօկչ. գաւ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ «Մշակի» ներկայ համարին կցված է № 6 յոբել. յաւելուածական կիսաթերթը։

◆ Անդրէաս Բաբայեանը Ղաթարի հանքերից ուղարկելով մեզ «Մշակի» մի օրինակի բաժանորդավճար՝ ի յիշատակ «Մշակի» 40-ամեակի՝ խնդրում է յիշեալ օրինակը ուղարկել Գիւդգիւմ գիւղի քահանայի անունով։

◆ «Тифл. Листокъ» լրագրի երէկվայ համարում զետեղված է մի ընդարձակ յօդուած Վաստակաւորի այն նամակի առիթով, որ տպվեց «Մշակում»։ Յօդուածագիրը պարզաբանում է իր բռնած դիրքը, արդարացնելով իր նախկին գրութիւնը։ Յօդուածի մէջ կան մի քանի խորհրդածութիւններ ընդհանուր գրական խնդիրների մասին։

◆ Երկրագործութեան դեպարտամենտը յատկացրել է 500 ր. Սուրմալուի մանր վարկի ընկերութեանը, բամբակաբուծութեան զարգացմանը նպաստելու նպատակով։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը մշակում է քաղաքի նոր յատակագիծ կազմելու հարցը, որը կը ներկայացվի Բարձրագոյն հաստատութեան։

◆ Քաղաքային վարչութիւնը պատրաստում է զեկուցում քաղաքիս վարչական նոր սահմանների նկատմամբ, որը կը քննվի դումայի նիստում։

◆ Երէկ Պետերբուրգից արագ գնացքով Թիֆլիս վերադարձաւ և իր պաշտօնը ստանձնեց քաղաքագլուխ Ա. Խատիսեան։

◆ Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն միջնորդում է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան առաջ, որպէսզի մինիստրութեան միջոցներից յատկացվի 245,320 ր. 4 կ. Անդրկովկասի ուսուցչական սեմինարիայի յատուկ շէնք կառուցելու համար։

◆ Այսօր, Ժողովրդական Տանը Ա. Աբեղեանը կը կարդայ հայերէն լեզուով մի դասախօսութիւն Խ. Աբովեանի մասին։ Սկիզբն է առաւօտեան 10 և կէս ժամին։ Նոյն տեղում Ա. Շանինը, ռուսերէն լեզուով, կը դասախօսէ Փիզիկայի մասին։ Սկիզբն է առ. 11 և կէս ժամին։

◆ Կովկասեան Բժշկական Ընկերութեան շէնութեան մէջ այսօր կը գումարվի «Էսպերանտո» ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողով, ընտրելու վարչութեան և վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհրդի մեզ ուղարկած վերջին համառօտ հաշւից երևում է, որ մինչև ամսիս 18-ը յօգուտ դպրոցական-ուսուցչական ֆօնդի ինքն ստացել է 76,432 ր. 21 կ.։

◆ Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործ. Ընկ. վարչութիւնը խնդրում է մեզ տպել, որ ինքն շնորհակալութեամբ ստացել է տիկին Ն. Գ. Ռոտինեանի ժառանգներից 200 ր.։

◆ Մեզ խնդրում են տպել, որ այսօր, փետրվարի 19-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին Հաւլաբարի ակումբի դահլիճում նշանակված է Թիֆլիսի նահ. հայերի մէջ օգտակար գիտելիքներ տարածող ընկ. ընդհանուր ժողովը։

◆ Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն իր իրաւասութեան ներքոյ գտնվող բոլոր հաստատութիւններին հրահանգեց բոլոր անհրաժեշտ պարագաները պատուիրել հայրենի գործարաններին։

◆ Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի զեկուցման համաձայն Կովկասի Փոխարքան թոյլ տուեց բէալական դպրոցի բոլոր դասարանների ուսման վարձը 80 ր. բարձրացնել 90 րուբլու։

◆ Թիֆլիսի մի շարք գինի արդիւնաբերող ֆիրմանները, ինչպէս օրինակ՝ «Սաէբո», «Կախեթիա», «Ձմօրա» և այլ՝ մտադիր են միանալ և մի ընդհանուր խոշոր ֆիրմա կազմել։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետի թոյլտւութեամբ փետրվարի 26-ին Դուշէթում կը գումարվի գաւառական ազնուականութեան սովորական ընդհանուր ժողով։

◆ Ի. Մճեդլիշվիլին գրել է մի նոր պիէս վրացերէն լեզուով, որը կրում է «Աւազակապետ Քեարիմ» խորագիրը։ Սա արդէն թարգմանված է թուրքերէն լեզուի և կը խաղացվի մարտի 9-ին Թիֆլիսում։

◆ Վրացերէնի է թարգմանվում Մօլիերի «Միզանտրոպ» կատակերգութիւնը։ Թարգմանվում են նաև Տուրգենևի գրուածքները։

◆ Մի քանի ամիս առաջ Թիֆլիսում ձերբակալվեցին վրաց բանաստեղծ Ակակի Ձխենկելին և Կալիստրատէ Գոգուան։ Ներկայիս վրաց «Սախալխո Գազէթի» լրագիրը հաղորդում է, որ նրանք երաշխաւորութեամբ մօտ օրերս ազատվելու են և երկու շաբաթվայ ընթացքում իրանց մասնաւոր գործերը կարգի բերելով վարչական կարգով աքսորվելու են երեք տարով Դոնի վրայի Ռոստով քաղաքը։

◆ Ժողովրդական դպրոցների տեսուչը դիմեց Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան վարչութեանը և խնդրեց իր տրամադրութեան ներքոյ դնել առանց հատուցման Գորու գաւառի Խէլթուբան գիւղի դպրոցի շէնքը մինիստրական դպրոցի համար, որը կառուցված լինելով 1884 թւին՝ 1906 թ. գեներալ Դիկովի պատժիչ զօրախմբի ձեռքով քարուքանդ է արված, որից յետոյ ընկերութիւնը այլ ևս չը վերանորոգեց և չը վերաբացեց յիշեալ դպրոցը։ Ընկերութեան վարչութիւնը ի նկատի ունենալով, որ ընկերութեան կայքի և գոյքի սրան կամ նրան յանձնելու խնդիրը վերապահված է ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովին, մերժեց մինիստրական դպրոցների տեսչի այս միջնորդութիւնը։

◆ Րաճա գաւառի Իծա գիւղում գտնըված է պղնձէ մի հին կաթսա, որը լի է եղել հռոմէական հնագոյն արծաթէ դրամներով։ Գտնողները մտադիր են գիւտը նուիրել Քութայիսի ապագայ պատմա-ազգագրական ընկերութեանը, որը պիտի բացվի մօտ ապագայում։

◆ Գլդանովի փողոցում, ամսիս 17-ին երեկոյեան գտնվեց 4-ամսեայ մի ընկեցիկ մանուկ, որը ուղարկվեց Օլգինեան ապաստանարանը։

◆ Փետրվարի 17-ին երեկոյեան Վ. Սխիրտլաձէ, որը համարվում է յայտնի գրպանահատ, տրամվայի վագօնում նստած Պ. Կօրեայի գրպանից հանեց նրա դրամաքսակը, և երբ ուզում էր փախուստի դիմել, ձերբակալվեց թաղական ոստիկանի ձեռքով։ Դրամաքսակը, որի մէջ կար մի րուբլի, յանձնվեց ըստ պատկանելոյն։

◆ Բագուի քաղաքագլխի պաշտօնը կատարում է վարչութեան անդամ Ցարութինեանը, Ռաևսկիի բացակայութեան պատճառով։

◆ Հ. Զ. Ա. Թաղիևին առաջիկայ դատի ժամանակ կը մեղադրէ դատախազի օգնական Բախրուշևը։

◆ Բագւում կարծում են, որ քաղաքագլխի պաշտօնը կընդունէ Զելնօկօվը, որի թեկնածութիւնը առաջ են քշում մի խումբ իրաւասուներ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԳՐԱԿԱՆ-ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ՍԱԼՕՆՈՒՄ

Տ. Նազարեանի սալօնը դարձել է մի անհրաժեշտ և հետաքրքրական ժողովատեղի, որտեղ գէթ շաբաթը մի անգամ կարողանում են հանդիպել գրականագէտները, արտիստները, երգիչները և առհասարակ մտաւոր աշխարհով հետաքրքրվողները։

Ուրբաթ, ամսիս 17-ին, երեկոյթը նուիրված էր ռուս բանաստեղծ Պուշկինի մահվան 75-ամեայ յիշատակին։

Շքեղ դահլիճի մի անկիւնում տրօպիկական պատկերների մէջ դրված էր Պուշկինի պատկերը։

Երեկոյթը բացեց Ց. Սօլօվեան, որը ռուսաց լեզուով ուրուագծեց Պուշկինին՝ իբրև առաջին հսկայ տաղանդի, ներկայացնելով բանաստեղծին անցեալ դարի ռուս առաջադէմ մտքի ռահվիրայ։

Այնուհետև սկսվեց երաժշտական բաժինը, որը, ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ ուշագրաւ էր։ Երգեցին տ. Նիկօլաևա, Րախտ ամուսինները։ Վրայր նուագեց այնքան գրաւիչ և նուրբ, որ արժանացաւ ջերմ ծափահարութիւնների։ Այդ բաժնում կարդացվին բանաստեղծութիւններ օր. Մելիք-Շահնազարեան և տ. Սպենդիարեան. երկուսն էլ մեծ տպաւորութիւն թողին իրանց գեղեցիկ արտասանութեամբ. մանաւանդ հաճելի էր Լերմոնտովի „Погибъ поэтъ...“ Պուշկինի մահվան առիթով գրած բանաստեղծութիւնը, որը արտասանեց օր. Մելիք-Շահնազարեան։

Վերջում տեղի ունեցաւ մասնաւոր խորհրդակցութիւն բանաստեղծ Ց. Յովհաննիսեանի յոբելեանի առիթով։ Խորհրդակցութեանը մասնակցեցին մի քանի գրականագէտներ, որոնք եկան այն եզրակացութեան, թէ պէտք է մօտ ապագայում այդ խնդիրը խորհրդակցութեան նիւթ դարձնել աւելի բազմամարդ շրջանում։ Այստեղ ևս ցանկութիւն յայտնվեց այդ յոբելեանը կատարել Թիֆլիսում։ Հաւփ.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Ախալքալաք, 6 փետրվարի

Ամսիս 4-ին տեղիս ծխ. դպրոցի դահլիճում մի խումբ թատերասէրներ ներկայացրին «Անտօն Սիմօնիչ» պիէսը չորս գործողութեամբ, հեղ. Շահ-Պարոնի։

Դահլիճը ծայրէ ի ծայր լիքն էր երկսեռ բազմութիւնով։ Ընդհանուր մուտք եղաւ 170 ր., զուտ արդիւնք մնում է 150 ր.։

Չը նայած կարգապահների խիստ կերպով կարգ պաշտպանելուն, այնուամենայնիւ մի քանի պարոններ յամառ կերպով աշխատեցին խանգարել կարգ ու կանոնը։ Միջարարներին նուագում էր տեղիս քաղաքային դպրոցի մանդոլինիստների խումբը։ Ն. Ն.

—

Կրասնովոդսկ, 14 փետրվարի

Ահա մօտ մի շաբաթ է, ինչ մեզ մօտ հիւր է հայ դրամատիկ դերասանական ընկերակցութիւնը, ղեկավարութեամբ Արմէնեանի և Սևումեանի։

Խումբը տուեց միայն երկու ներկայացում։ Առաջին ներկայացումը կայացաւ ամսիս 12-ին. ժողովրդական դահլիճում՝ տրվեց Բեսսօնի «Անյայտ կինը» 5 գործ., թարգ. Տէր-Ղևոնդեանի։ Իսկ ամսիս 13-ին խաղացին «Ցիմարը», կոմ. 4 գործ., թարգ. Տ. Յովհաննիսեանի։ Երկու ներկայացումներն էլ անցան շատ աջող, մանաւանդ որ աչքի էր ընկնում տ. Դուրեան-Արմէնեանը։ Նա իր շնորհալի, գեղարուեստական խաղով միանգամայն յուզեց ամբողջ հասարակութեանը և քամեց շատերի աչքերից արցունքներ։ Սևումեանը իր բեմական ձիրքով իսկապէս որ միանգամայն շնորհալի դերասան է։ Լաւ էին իրանց դերերում Արմէնեանը (Լարօկի), Բերոյեանը (Րայմօնի), Անդրանիկը (Նոյէլ). իսկ պ. Արմէնեանը, ինչպէս առաջին, նոյնպէս այս անգամ (որը խաղում էր միամիտ Իւստուս Հարբերլինի դերը), իր հմուտ և բնական խաղով մի ամբողջ տիպ էր։ Մնացածները նպաստում էին անսամբլին։ Հասարակութիւնը գոհ սրտով հեռացաւ թատրոնից։

Թող թոյլ տրվի մեզ այստեղ կրկնելու, որ գաւառներում առհասարակ ներկայացման աջողութեան առաջին ելքը կախված է մեր ինքնուրոյն ռեպերտուարից։

Պէտք է վերջ տալ այն դատապարտելի սովորութեանը մեզանում, որ օրինակ՝ եթէ պատահում է տարեկան մի երկու անգամ ներկայացում կամ երեկոյթ, թէկուզ հէնց նոյնիսկ դպրոցի օգտին, պէտք է դռնէդուռ ընկնել՝ ձեռքի տոմսակ ծախելու, այն էլ ինչ խնդրանօք, եթէ ոչ՝ կամովին չեն յաճախի։

Այդ առիթով առաջին ներկայացման ժամանակ Արմէնեանը բեմից յայտնեց ժողովրդին և շեշտեց, որ այդքան անտարբեր են գտնվում դէպի հայկական բեմը... Խանումունց

—

Զաքաթալա, 7 փետրվարի

Ամսիս 3-ին հայոց ծխական դպրոցի դահլիճում Շիուկօվը կազմակերպել էր յօգուտ քաղաքային դպրոցի՝ աշակերտական օրկեստրի համերգ գրական բաժնով։

Ամեն մի անձնաւորութիւն, ով իրան ձեռնհաս ոյժ է համարում մի որևիցէ բան կազմակերպելում, անպատճառ պէտք է ի նկատի ունենայ բնակչութեան մտաւոր ոյժի չափը և ըստ այնմ կազմակերպի։ Դեբասանը, որ շրջում է գաւառներում, պէտք է ամեն մի տեղի բնակչութեան զարգացածութեան համեմատ պիէսներ ընտրէ և միմիայն այն և նման բովանդակութեամբ պիէսները խաղայ։ Երաժիշտը, որ շրջում է գաւառները համերգներ կազմելու, մարդկանց երաժշտական ճաշակը զարգացնելու, պէտք է նոյն կերպ վարվի։

Զաքաթալան իր կրթական մակերևոյթով շատ յետ է մնացել, այնպէս որ, եթէ մի որևիցէ դերասան գայ այստեղ Շէքսպիրի Համլէտը խաղայ, հասարակութիւնը նրանից դժգոհ կը հեռանայ. բայց եթէ Ա. Աբէլեանի «Մարդոց ճրագները» խաղայ, հասարակութիւնը բուռն ծափահարութեամբ իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ և գոհ սրտով կը հեռանայ թատրոնից։

Բայց Շիուկօվը այդպէս չէր մտածել և այդպէս էլ չէ վարվել, որ իրանց ընդունակութիւնները, կամ գիտութեան չափը մարդկանց ցոյց տալու համար այնպիսի բաներ են ձեռնարկում և կամ խօսում, որոնց գուցէ և իրանց խելքը չի հասնում։ Նոյն կերպ էր վարվել Շիուկօվը՝ նա ցոյց տուեց հասարակութեանը նախ՝ որ ինքը ծանօթ է Դանկլի, Չայկօվսկիի, Ռուբինշտէյնի, Գօդարի, Գունօյի և Բերիոյի հետ. և երկրորդ, որը ամենագլխաւորն է, ինքը շատ լաւ նուագող է ջութակի վրա։ Բայց արդեօք հասարակութեանը մի բան տուեց. դրանով նա չէ հետաքրքրվել։

Զաքաթալա և Գունօ, Չայկօվսկի, Ռուբինշտէյն...

Զաքաթալա և սիմֆօնիա, բալլադա։

Բեմից նուագած բոլոր երգերը, ռոմանսները, սիմֆօնիաները և բալլադները անմատչելի էին զաքաթալացու ուղեղին։

Այդ միևնոյն բանն է, եթէ հիւանդ ստամոքս ունեցողին քարից պինդ մի բան տան մարսելու, կամ թէ մի 10 տարեկան տղայի ձեռքը Տօլստոյի «Կենդանի դիակը» տան որ կարդայ։ Որքան հիւանդ ստամոքսը քարից պինդ նիւթը կը մարսի և որքան 10 տարեկան երեխան «Կենդանի դիակը» կը հասկանայ, այնքան էլ Զաքաթալայի հայ, թուրք և ռուս հասարակութիւնը Շիուկօվի նուագած սիմֆօնիաներից ու բալլադներից բան հասկացաւ։

Աւելի լաւ կը լինէր և հասարակութիւնը աւելի շնորհակալ կը լինէր, եթէ մի քանի ժողովրդական երգեր երգէին կամ նուագէին թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ թուրքերէն։

Հասարակութիւնը ուղղակի ծիծաղում էր Ռուբինշտէյնի «Разбойникъ» բալլադայի վրա, երբ սօլօ երգում էր Կուզնեցօվը։

Նոյն կերպ էր վարված նաև գրական բաժնի հետ։ Բարդ բովանդակութեամբ, փիլիսոփայական մտքերով լի ոտանաւորներ արտասանելով բեմից՝ կարծում էին, թէ հասարակութիւնը ուրախութեամբ էր ընդունում նրանց։ Հանդիսականները տասն անգամ աւելի ուրախացան, երբ Շպիլբերգը իբրև բիզ արտասանեց երկու ծիծաղաշարժ կուպլէտներ։ Երաժշտական բաժնի թէ դուէտները և թէ կվարտէտները անաջող էին նուագում, միայն Շիուկօվի երկու սօլօ նուագը գեղեցիկ և աջող անցաւ. մէկը Գօդարի «Օրօրը», միւսը Բերիոյի Сценде балетъ-ը. իսկ Բուլուգաշվիլիի կարնէտով նուագած երկու սօլօն անաջող անցաւ, նախ՝ որովհետև պարոնը լաւ նուագել չը գիտէր և երկրորդ՝ դուխովոյ գործիքները չեն միանում լարաւոր գործիքների հետ, ինչպէս կարնէտն ու պիանինօն։

Գրական բաժնից շատ աջող անցաւ, և պէտք է խոստովանել միակ բանը, որ դուր եկաւ հասարակութեանը, այդ Շպիլբերգի մենախօսութիւնն էր՝ «Женихъ пріятный», որը շատ լաւ խաղաց Շպիլբերգը։

Երեկոյթի մուտքը շատ աջող էր

Ցակսիմ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Չարջույ, 12 փետրվարի

Աստրախանի հայոց կօնսիստօրիան 4 հոկտեմբերի 1910 թ. ինձ հաստատել է իր № 3568 հրամանագրութեամբ Չարջույի և նրա շրջակայ հայերի ծխական քահանայ մշտապէս։

Այդ հաստատութիւնից ուղիղ 6 ամիս առաջ՝ կօնսիստօրիան ինձ նշանակել էր ժամանակաւոր հովիւ յիշեալ ծխերի վրա։

Անցնում է ուղիղ 6 ամիս և ես մի յայտարարութեամբ դիմում եմ կօնսիստօրիային, թէ ինչպէս պէտք է հասկանալ ժամանակաւոր խօսքը—մի տարի, մի ամիս... և այլն։ Կօնսիստօրիան այդ յայտարարութեանս պատասխանում է այսպէս. «Ի նկատի ունենալով, որ ցարդ ձեր դէմ Չարջույի և շրջակայքի ծխականների կողմից որևիցէ տրտունջ չը կայ, հաստատել ձեզ մշտական ծխատէր Չարջույի և շրջակայքի հայ ծխականների համար»։ Չարջույի քահանայի հովւութեան են ենթարկվում և Բուխարայի, Քերքիի, Թերմէզի ու Խիվայի խանութեան մէջ գտնվող հայերը. բոլորը միասին 175 տուն ծուխ։

Կօնսիստօրիայի մշտապէս ինձ հաստատելուց անցնում է 6 ամիս, և ահա մի գեղեցիկ օր՝ կօնսիստօրիան բաժանում է ինձանից Քերքին ու Թերմէզը (65 տուն ծուխ), որից ստանում էի տարեկան 900 րուբլի արդիւնք. ապրուստիս գլխաւոր մասն էր կազմում այդ ծուխը։ Ես սկսում եմ խնդիրներ տալ կօնսիստօրիային, հաւատացնել, որ առանց այդ ծխերի Չարջույի քահանան չէ կարող ապրել, քանի որ մնացած ծուխը դրա կէսը հազիւ կարող է տալ. իմ բոլոր աղերսանքներն ու խնդիրները անհետևանք են թողնվում կօնսիստօրիայի կողմից։ Ես մնում եմ յուսահատ վիճակի մէջ. մտածում եմ ուրիշ տեղ գտնելու։ Մոռացայ յիշելու, որ կօնսիստօրիան երբ ինձ մշտապէս հաստատել է, չէ հարցրել ժողովրդին, այլ ինքնին է կատարել այդ քայլը։

Ժողովուրդը տեսնելով իր իրաւունքների խախտումը՝ սկսում է աղմուկ բարձրացնել, գրութիւն գրութեան ետևից թափել կօնսիստօրիա։ Այստեղից ծագում է մաքառումն իմ և ժողովրդի միջև։ Ես հիմնվում եմ կօնսիստօրիայի հաստատութեան վրա, իսկ ժողովուրդը չէ ուզում ճանաչել կօնսիստօրիայի հաստատութիւնը։ Տուրքերը պակասեցնում են. խնդրում եմ գոնէ ժամանակաւոր տեղափոխել մի այլ տեղ։ Կօնսիստօրիան լռութիւն է պահպանում։

Վերջապէս այս անցած դեկտեմբերի վերջերին, ծխականներից բաւական մարդիկ բերանացի յայտնում են եկեղեցու տիրացուին, որ ինձ Ծննդեան տնօրհնէքին չեն ընդունելու. տիրացուն այդ բոլորը հաղորդում է ինձ։

Դեկտեմբերի 24-ին այս մասին ես խօսում եմ երէցփոխի հետ։ Նա ևս պնդում է, որ ժողովրդի կէս մասը կարող է ընդունել, իսկ կէսը՝ ոչ։ Ես աւելի եմ յուզ-

[illegible]

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible] 50,000 ռ. առաջարկով:

◆ Պարիզից հեռագրում են, որ իտալական նաւատորմը Բէյրութը ռմբակոծելուց յետոյ սկսելու է նոր պատերազմական գործողութիւններ:

◆ Բէյրութի ռմբակոծութեան առիթով մեծ պետութիւնները պարզեցին, որ այդ ռմբակոծութիւնը բնաւ պատահական բնաւորութեան չէ: Իտալացիները Բէյրութի ռմբակոծութեամբ վճռել են պատերազմը մեռած կէտից առաջ տանել: Այդ ռմբակոծութիւնը վճռված էր գեներալ Կանէվայի Հռոմում գտնված ժամանակ: Նոյն տեղում վճռվեց առայժմ արշաւանք չը գործել դէպի Տրիպոլիսի խորքը: Բայց որովհետև անհնար ներկայացաւ նաւատորմի գործողութիւնները սկսել Եգէյեան և Ադրիատիկ ծովերում, ուստի և որոշվեց պատերազմական գործողութիւնները փոխադրել միայն Փոքր-Ասիայի ծովափը: Հէնց դրա հետևանքը եղաւ Բէյրութի ռմբակոծութիւնը:

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը Բէյրութի ռմբակոծութեան տեղեկութիւնը ստանալուց անմիջապէս յետոյ հեռագրեց Կ. Պոլսի դեսպան Չարիկովին՝ դիպլոմատիական առաջադրութիւն անել Բ. Դրան առաջ և պահանջել նշանակելու այդ դէպքի առիթով խստագոյն քննութիւն:

◆ Թիւրքաց նաւատորմին պատուիրված է պատրաստ լինել Դարդանէլում կռւի և թշնամու նաւերի երևալուն պէս կրակ բանալ նրանց դէմ առանց որևէ նախազգուշացման:

◆ Բագւում մի օրում եղել են մի քանի ինքնասպանութիւններ:

◆ Ինչպէս պարզվում է, Բէյրութում սպանված ռուսահպատակը հրէայ է եղել:

◆ Իտալական նաւատորմին Հռոմից պատուիրվեց պատրաստվել լողալ դէպի Թիւրքաց ջրերը:

◆ Անգլիան, Ռուսաստանը և Ֆրանսիան միասին զօրք են ուղարկում Կրետէ կղզին:

◆ Եփրեմը նշանակվեց պարսկական ոստիկանութեան ու ժանդարմերիայի ընդհանուր կառավարիչ:

◆ Անգլիական դեսպանը Թէհրանում կտրուկ պահանջ դրեց ընդմիշտ շտապով հեռացնել էկս-շահ Մահմէդ-Ալիին: Վերջինս ռուսաց միսիայի միջոցով պահանջում է նշանակել կենսաթոշակ տարին 75,000 թուման:

◆ «Нов. Вр.»-ին հաղորդում են Ուրմիայից, որ Թաւրիզ մեկնեց կոնֆերենցիային Թիւրքաց գեներալ-հիւպատոսը:

◆ Որպէսզի հաւաստիանան հանրապետականները, թէ կայսրն ընդմիշտ հրաժարվել է գահից, չինական պալատում կայսրուհու հրամանով մեկնելու պատրաստութիւններ են տեսնվում: Հաւանօրէն կայսերական գերդաստանը Պէկինից դուրս կը գայ առաջիկայ մարտի սկզբին և կը գնայ Ժեխէ:

◆ Չինական հանրապետականների միջև կատաղի կռիւ է: Գլխաւոր շարժառիթ ծառայեցին այն լուրերը, թէ Իւանշիկայը կատարում է երկդիմի դեր: Պէկինի փողոցները լի են դիակներով: Կռիւը քանի գնում՝ սաստկանում է: Եւրոպական միջամտութիւնը անխուսափելի է:

◆ Օգտվելով այն հանգամանքից, որ Ռուսաստանը մի փոքր մեղմեց իր քայլերը Մոնգոլիայի նկատմամբ, Եապոնիան դիմում է իր հերթին ակտիվ քայլերի այդ հարուստ երկրի մի մասին տիրանալու նկատումով: Առաջին փորձը Եապոնիան սկսեց խոշոր գու- [illegible]

[illegible] «Р. Сл.»-ում կարդում ենք. [illegible] «Вѣч. Время»-ն մի անստորագիր [illegible] միութեան ժողովում հէնց որ ամբիոն բարձրացաւ տխրահռչակ Պուրիշկեվիչը, ներկայ եղողների մի մասը սկսեց աղաղակել, «սկանդալիստ, պրովոկատոր»: Պուրիշկևիչը անվրդով խօսեց 4-րդ Դումայի ընտրութիւնների մասին, ընդգծելով թէ անհրաժեշտ է միանալ ձախակողմեան կուսակցութիւնների դէմ, որոնք ըստ Պուրիշկևիչի, գիշեր ցերեկ գործում են...

◆ Թիֆլիսից հեռագրում են «Р. Вѣд.»-ին. «Մինիստրների խորհրդի վճիռը, յետաձգելու կովկասեան համալսարանի բացման հարցը, և այն ցուցումը, թէ Կովկասին անհրաժեշտ են գործնական և ոչ վերացական գիտելիքներ, տարակուսանք է ստեղծում տեղական քաղաքացիական ու վարչական շրջաններում, որովհետև Թիֆլիսը հէնց խնդրում էր բանալ քիմիական, մեքենական ու ագրոնոմիական բաժանմունքներ ֆիզիկո-մաթեմատիկական ֆակուլտէտին կից: Զայնաւոր իշխան Թումանեանը յայտարարութիւն տուեց դումային, որի մէջ ցոյց է տրված, որ մինիստրների խորհրդի մէջ թիւր մացութիւն է տիրել: Ինչպէս հաղորդում են, Կովկասի Փոխարքան համապատասխան առաջադրութիւն կանէ մինիստրների խորհրդին»:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

17 փետրվարի

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ: Լոյս փետրվարի 16-ի գիշերը զգացվեց ստորերկրեայ հարուած: Երկրաշարժը զգացվել է նաև Էսենտուկիում:

ՎԵՐՆԻՅ: Արևածագին զգացվեց երկրաշարժ ուժեղ ցնցումով: Երկրաշարժը կրկնվեց ժ. 2 և 25 րոպ. ուժեղ կերպով: Ազգաբնակութիւնը վախեցած դուրս վազեց տներից: Մի քանի պատուհանները ջարդվեցին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Զինուորական խորհուրդը ընդունեց օրէնսդրական կարգով այն օրինագիծը, որով զէմստվօ-տնտեսական վարչութիւն է հաստատվում Դոնեան զօրաց շրջանում:

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ: Զօրային հողային խորհուրդը որոշեց յատկացնել 2,582,000 ր. սակաւահող կօզակների համար մասնաւոր սեփականատէրերից հողեր գնելու և 1,275,200 ր.՝ գաղթականների նոր բնակատեղիներ կառուցանելու համար:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1.

Երեկոյեան ժամը 5—7.

Վելեամինօվսկայա փողոց, № 8.

(կ. չ.) 416. 100—81

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս (606), միզասեռական վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների: Էլեկտրաբուժութիւն:

Ընդունե- ($12\frac{1}{2}$—2 ժ. ցերեկվայ:

լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան:

ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.

Սօլօլակ, Բէբութօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի): Տէլէֆօն № 1175.

(ե. հ. կ.) 888. 100—68

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[illegible]

Միքայէլեան փող., № 36. [illegible]

761. 100—79

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՕՆՈՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԷՐ) ԴԷՄ

ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ

«SALO-ՊԻՉԻԼԻՆ»

[illegible]

Петербургъ. Разъѣзжая ул. № 7. аптека Б. Кенгейма.

[illegible]

(կ.) (П. 23620) 52 7

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻ

◆ Տպագրվում է արդէն ◆

Լ. Ն. ՏՕԼՍՏՕՅԻ

ՀԱՁԻ ՄՈՒՐԱԴԸ

1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

Վաճառվում են հետևեալ գրքերը.

Ալ. Աբէլեան, «Նշանվածներ», պիէս

» 3 գործ. գինն է . . 60 կ.

» «Խելագար Մինաս» վոդ. 1 գործ. . . 20 կ.

» «Անկոչ հիւր» վոդ. 1 գ. 25 կ.

Սունդուկեան, «Բաղնըսի քօխչա» կատակ. 2 գործ. 40 կ.

» «Եւ այն կամ նոր Դիոգինէս», կատակ. 2 գ. 40 կ.

» «Օսկան Պետրովիչը էնկինքումը», կատ. 1 գ. 20 կ.

» «Պէպօ», կատակ. 3 գործ. 50 կ.

» «Խաթաբալա», 4 գործ. 6 պատկերով . . 50 կ.

» «Սէր և ազատութիւն» կատակ. 5 գործ. 1 ր.

Սումբատօվ, «Դաւաճանութիւն» 5 գ. 50 կ.

Պշիբըշևսկի, «Ձիւն» դրամա 4 գ. 40 կ.

Միևնոյն գրատունը վաճառվում են հրապարակում գտնված նոր լոյս տեսած թէ հայերէն և թէ ռուսերէն գրքերը: Դպրոցների համար մեծ զեղչ կը լինի: Գրացուցակը ուղարկվում է 7 կոպէկանոց նամականիշ ստանալուց յետոյ, իսկ տեղումս տրվում է ձրի: Պատուէրները կատարվում են արագ:

Դիմել՝ Тифлисъ, Центральной Книжной Торговлѣ, Теръ-Исраэлянцъ.

110. 1—1

Լոյս տեսաւ և ծախվում է

„Գաղտնի հիւանդութիւնների բժշկարան“

Սուսոնակ, շանկր, սիֆիլիս, մայասիլ և այլ ծածուկ ախտեր, նկարներով, բազմաթիւ բէցէպտներ ու խորհուրդներ: Կազմեց բժշկ.-ֆէլդշ. Ա. ԽՍԱՅԵԱՆ: Գինը 50 կոպ.: Դիմել Թիֆլիսի բոլոր հայ գրախանութներին կամ հեղինակին՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. (Ինձ դիմողները ուղարկեն 15 կոպ. մարկա ճանապարհածախսի համար): Գրավաճառներին և գրաշրջիկներին մեծ զեղչ (առանձին նամակով դիմել):

(կ. ե. հ.) 105. 3—1

ՀՕՆՕՐՐԷԻ ԴԷՄ

(ՏՐԻՊՊԷՐ)

Փորձված միջոց

ՍԱՆՏՕ-ԿՈՒԲԷԲՕԼ

Ներգործում է արագ և միանգամայն բուժում է սուր և քրօնիկական տրիպպէրը. Իսկականը միտաղեայ արկղիկներում՝ մեր դեղատան արձէճ կնիքով, 32 կապս. պարուն. արկղ.—1 ր. 25 կ., 50 կապս.—1 ր. 75 կ.: Դէպօն՝ С.-Петербургъ. Подольская аптека. Подольская 1—81.

Ուղարկ. ենք վերադիր վճ.: ճանապարհածախքը ըստ պօստ. սակագնի: Գտնվում է նաև ամենալաւ դեղատն. և դեղավաճառանոցներում:

(կ.) (П. 34615) 20—3

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է

ԿԱՐԷՆ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ

ՁՄՐԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Երկերի ժողովածու

Բ. ԳԻՐՔ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Ձմրան երեկոյ, Էրփուրտի ծրագիր, Վարդանանց պատերազմ, Վերջին յորձանքներ, Նահանջ, Սաքուլի խումբը, Կախաղանի վրա, Առաջին վիշտ, Հայ-Թուրքական կոտորած:

Գինն է 60 կոպ.

Վաճառվում է նաև նոյն հեղինակի

ՁՐԿԱՆՔԻ ՅՈՅԶԵՐ

Երկերի ժողովածու

Ա. ԳԻՐՔ

Գինն է 50 կոպ.

Գրքերի պահեստը Թիֆլիսում՝ «Գուտտենբերգի», իսկ Մոսկվայում հեղինակի մօտ՝ Москва. Б.-Дмитровка, 9, кв. 50, К. Микаэляну.

(կ. հ.) 69. 5—5

Ներսիսեան Հայոց Հոգ. Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը

սրանով յայտնում է, որ դպրոցիս բարերար հանգուցեալ Յովսէփ Էֆէնդեանի կտակի համաձայն՝ 1912 թուի սեպտեմբերի 1-ից ուղարկելու է բարձրագոյն կրթութիւն ստանա- [illegible] 2 թեկնածու: Ցանկացողները կարող են ներկայացնել [illegible]

(1, 15) 111. 3—1

Վաճառված են ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆԻՑ աւելի բանկաներ

Երիտասարդութիւն եւ գեղեցկութիւն է տալիս

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿԱՆԱՑԻ ԴԷՄՔԻՆ

ԿԱԶԻՄԻ ԿՐԷՄԸ

ՄԵՏԱՄՈՐՖՕԶԱ

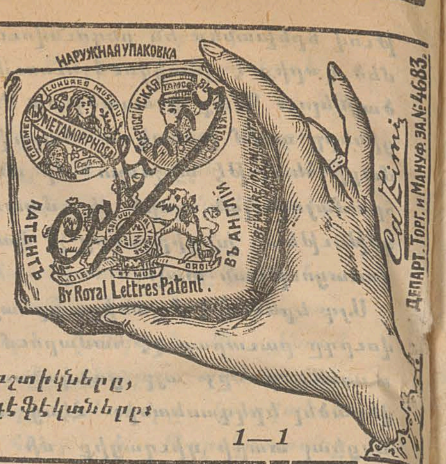

Արմատականապէս ոչնչացնում է երեսի պտուկները, բշտիկները, բծերը, խորշոմները, պլրուածքները և այլ դեֆեկտները:

(П. 11280) 1—1

ԵԹԷ ԴՈՒՔ ՈՐՈՇԵԼ էՔ

Ձեզ համար ձեռք բերել գրամմօֆոն, ուրեմն մի մոռացէք, որ Ռուսաստանում գրամմօֆոններ չեն պատրաստվում, այլ ծախվում են այնտեղ ագէնտների միջոցով, որոնք իրանց հերթին շատ անգամ ապրանքը ձեռք են բերում երրորդ ձեռքից, որի համար և գրամմօֆոնի արժէքը ԿՐԿՆԱԿԻ աւելացվում է: Ինչ վերաբերում է այն առևտրականներին, որոնք գրաւում են միամիտ հասարակութեանը ապրանքի գնի մաս-մաս վճարումով, պէտք է ամենքին յայտնի լինի, որ այդ երևակայեալ բարերարները ուղարկում են անպէտք ապրանք, նոյն իսկ կանխավճարի արժէքը չունեցող: (Մենք չենք խօսում դեռ նրանց մասին, որոնք 5—6 րուբլով ուղարկում են ոչ մի բանի չը հարկաւորվող ինչ-որ խաղալիք): Մինչդեռ Դուք կարող էք ամենալաւ գրամմօֆոնը ձեռք բերել ԿԷՍ ԳՆՈՎ՝ բերել տալով մեր ֆաբրիկային պահեստից, որ գտնվում է ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵՆՏՐՕՆՈՒՄ, ուր գրամմօֆոնների արտադրութիւնը հասած է կատարելութեան ամենաբարձր աստիճանին: Բերել տալով մեզանից՝ Դուք պիտի հաւատացած լինէք, որ կը ստանաք նորագոյն և կատարելագործված կոնստրուկցիայի գրամմօֆոն, որը թէ մարդկային և թէ երաժշտական ձայներն արտայայտում է ճիշդ նմանողութեամբ և պարզութեամբ: (Թշշոց բոլորովին չունի): Ռուսաստանում մեր գրամմօֆոնի սաստիկ տարածված լինելը և Բեռլինից անմիջական ուղարկելը հնարաւորութիւն են տալիս մեզ վաճառել ֆաբրիկային գներով, այն է՝ «Յօնարմ-Կօնցէրտ» գրամմօֆոն՝ «Մէրկուրիյ» յայտնի մարկայով, շատ ամուր և շքեղ, չափը 26×26, բրօնզեայ զարդերով, գեղարուեստական բուալօրով, կօնցէրտային մեմբրանով, «Derfection», 10 պլաստինկաներով և կօնցէրտ. 1000 [illegible] 14 ր. 90 կ.: Գրամմօֆոն «Սալօն-Կօնցէրտ» ամենալաւ մարկայով՝ «Պրէզիդենտ», չափը 30×30, շքեղ զարդարված, «Բօկօկօ» ոճով, «Cardinal» կօնցէրտային մեմբրանով, տօնարմը նիկէլից, մեխանիզմը «Գրանդ-Բէկօրդ», բուալօրը 45 սանտ., 10 պլաստինկա և 1000 հատ ասեղ թիթեղեայ արկղիկում—17 ր. 90 կ.: Աշխարհահռչակ յայտնի «Իմպէրիալ» մարկայի ամենալաւ գրամմօֆոնը՝ մեծադիր, կորպուսը գեղարուեստական քանդակներով, շքեղ փայլ տուած, միանգամայն ամուր և գեղեցիկ ոճով՝ «Մօդէրն» 1912 թ., չափը 33×33×17, տօնարմը նիկէլից, բուալօրը «Ցիւլպան», շատ էլեգանտ ձևով, 52 սանտ., աշխարհի մէջ ամենալաւ մեմբրանով՝ «Էկսբրէս», 12 մեծադիր պլաստինկաներով և 2000 հատ կօնց. ասեղներով—[illegible] ր.: Բոլոր գրամմօֆոններին կցվում են մասսիվ պլաստինկաներ (ոչ թղթից), մեծադիր, 10 դիւյմանոց, ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, այն է Վեալցեվայի, Պանինայի, Պլեվիցկայայի, Բօլշակօվի, Կամիոնսկիի և այլ.: Մեր բոլոր գրամմօֆոններին կարելի է յարմարեցնել «Պատէֆօն» ապարատը, որ նուագում է Սաֆիր մշտական քարով, առանց ասեղների, համապատասխան մեմբրանով—3 ր. 50 կ. ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ.—Արտասահմանից ապրանքի առաքման խնդիրը ստուգելու համար հարկաւոր ուշադրութիւն դարձնել պօստային կնիքի և ռուսական մաքսատան թղթի վրա: Ճանապարհածախքի և մաքսի համար աւել հաշվվում է միայն 2 ր. 90 կ., «Իմպէրիալ» գրամմօֆոնի համար—3 ր. 75 կ.: Եւրոպական Ռուսաստ. 1 ր. թանգ, իսկ Արևել. Սիբիր՝ 2 ր. թանգ: Ուղարկվում են վերադ. վճ. Պատուէրներով կարելի է դիմել ռուսերէն՝ հետևեալ հասցէով, որը կարելի է կտրել և կպցնել ծրարին.

Торг. Домъ Х. ФИНКЕЛЬШТЕЙНЪ. ГЕРМАНІЯ, Берлинъ ул. Кантъ 120—53.

Exporthaus H. FINKELSTEIN. BERLIN. Kantstr. 120—53

(26) (Л. 1431) 2—1

ГУНЯДИ ЯНОСЪ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԴԱՌՆ ՋՈՒՐ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ

ՆՈՒՐԲ, ԴՈՒՐԵԿԱՆ ԵՒ ՈՒՂԻՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՇԱԼԻ ՄԻՋՈՑ

սովորական և պատահական փորկապութեան ժամանակ, արիւնոտութեան,—չաղութեան, ստամոքսի հանգարման, լեարդի հիւանդութեան ժամ. եւ այլն: Դրանամեայ գործունէութիւնը ապացուցել է Գունեադի Եանօս ջրի առաւելութիւնը այդօրինակ բոլոր ջրերի վերաբերմամբ:

Վաճառվում է աշխարհիս բոլոր դեղատներում եւ դեղատն. խանութ.:

(M. 484763) 9—6

„ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ“ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

«Շերամապահութիւն», Մելիք-Շահնազարեանի	40 կ.
«Վազի մշակութիւնը», Մելիք-Շահնազարեանի	1 ր.
«Մեղուաբուծութիւնը», Պոտէխինի, թարգմ. Վարդումեանի	75 »
«Ներկատու բոյսեր և ներկերը», Սարուխանեանի	25 »
«Քէֆիր պատրաստելու ձեռնարկ», Սարուխանեանի	15 »
«Թթենի», գործնական ձեռնարկ, Սիմէօնեանի	25 »
«Թէ ինչու համար է ծաղիկը», Սարգսեանի	20 »
«Հողը և նրա մշակութիւնը», Ղազարեանի	20 »
«Սերմը և ցանքս», Ղազարեանի	25 »
«Բամբակի մշակութիւնը», Պետրոսեանի	15 »
«Թէ ինչպէս են տարածվում սերմերը», Սարգսեանի	15 »
«Ձեռնարկ խոհարարութեան», Աղանեանի	50 »
«Ձեռնարկ նամակագրութեան», »	60 »
«Սահմանադրական ժողովը Ֆրանսիայում», թարգմ. Մատթէոս վ.	10 »
«Էլմիրանի խնտրիգաները», Քաջբերունու	20 »
«Թռչնաբուծութիւն», Սիմէօնեանի	25 »
«Խոտաբուծութիւն», »	20 »
«Հողի պարարտացումը», Աթանասեանի	15 »
«Պտղատու ծառերի թշնամիները», Աթանասեանի	35 »
«Բանջարաբուծութիւն», Սիմէօնեանի	60 »
«Գինեգործութիւն», Մելիք-Շահնազարեանի	1 ր.
«Անասնապահութիւն», Մելիք-Շահնազարեանի	80 »
«Օղեգործութիւն», Պետրոսեանի	40 »

Դիմել՝ Тифлисъ, Книжн. магазинъ „Гуттенбергъ“, Г. И. Галустяну. 109. 1—1

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է 912 Թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

„ՀԱՍԿԵՐ“

(Եօթներորդ տարի)

Մանկական պատկերազարդ ամսագրի

մշտական աշխատակցութեամբ Ս. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ եւ ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

1912 թւին «ՀԱՍԿԵՐԻ» յաւելուածները լինելու են՝

Պատկերազարդ հէքիաթներ, Պատկերազարդ պատմուածքներ, Բնագիտական գրոյցներ, Աւանդութիւններ, Մանկական վէպիկներ, պիէսներ և այլն. «Մանկավարժական գրադարանի» պրակներ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ

Տարեկան	4 ր.	◆	առանց յաւելուածների	3 ր.
Ամսական	— 35 կ.	●	» »	— 30 կ.
Պարսկաստանում	4 ր. 50 կ.		» »	3 ր. 50 կ.
Արտասահմանում	12 ֆր.	◆	» »	9 ֆր.

1906 թ. յունվարից մինչև 1911 վերջը 20 ր., իսկ առանց յաւելուածների 15 ր.

Առաջին №-ը լոյս կը տեսնի փետրվարի վերջը, երկրորդը մարտի 15-ին, երրորդը Զատկին:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թիֆլիս, Բէհբութեան փողոց, 25. Тифлисъ, Редакція журнала „Аскеръ“. Tiflis (Caucase) Rédaction du journ. «Hasker».

Թիֆլիսում կարելի է գրվել՝ «Գիր» և «Գուտտենբերգ» գրախանութներում, [illegible]

Խմբագիր-հրատարակիչ ՀԱՍ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ

(կ. կ.) 78. 4—4

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.